

1. Έννοια και Περιεχόμενο της Εκπαιδευτικής Αξιολόγησης στον 21ο Αιώνα

Δρ. Κατσιφή – Χαραλαμπίδη
Σπυριδούλα

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ 2019- 20
Α' ΕΞΑΜΗΝΟ

A. Αρχές και φιλοσοφία μαθήματος της Εκπαιδευτικής Αξιολόγησης

• **Αντικείμενο της ΕΑ:** ο προσδιορισμός της αξίας των δράσεων του εκπαιδευτικού συστήματος με αξιόπιστο τρόπο με στόχο την επίτευξη αλλαγών και την ανάπτυξή του

• **Σκοπός της αξιολόγησης** είναι η βελτίωση και η ποιοτική αναβάθμιση όλων των συντελεστών της και η συνεχής βελτίωση της παιδαγωγικής επικοινωνίας και σχέσης με τους αξιολογούμενους.

• Συγκεκριμένα αναμένεται οι φοιτητές να συνειδητοποιήσουν ότι με την **αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου** επιδιώκεται:

- η συνεχής βελτίωση της διδακτικής πρακτικής μέσα στην τάξη,
- η ποιοτική ανάπτυξη της σχολικής ζωής,
- η επιτάχυνση της υλοποίησης του εκπαιδευτικού προγράμματος,
- η επισήμανση των αδυναμιών του εκπαιδευτικού συστήματος,
- η αποτίμηση των προσπαθειών και
- η κινητοποίηση όλων των παραγόντων της εκπαιδευτικής διαδικασίας για την αναβάθμιση του συνολικού εκπαιδευτικού αποτελέσματος.

B. Μαθησιακοί στόχοι

Στόχος του μαθήματος είναι οι φοιτητές:

- να εισαχθούν στις βασικές αρχές της επιστήμης της αξιολόγησης και να δράσουν ως πολλαπλασιαστές των μεθόδων και τεχνικών κατά τη διάρκεια των σπουδών τους και στην επαγγελματική τους ζωή
- να αναπτύξουν εκτίμηση για το νόημα και την αξία της αξιολόγησης των εκπαιδευτικών παραμέτρων
- να εξοικειωθούν με τα κύρια σημεία της αξιολόγησης των σχολικών μονάδων, της αξιολόγησης των εκπαιδευτικών και του εκπαιδευτικού τους έργου
- να αναπτύξουν τις απαιτούμενες δεξιότητες σε σχέση με τη συστηματική προσέγγιση των διαστάσεων της αξιολόγησης του μαθητή
- να γνωρίσουν και να μπορούν να χρησιμοποιούν ποσοτικές και ποιοτικές μεθόδους αξιολόγησης
- να αναπτύξουν δεξιότητες ανάπτυξης και υλοποίησης αξιολογικών σχεδίων για τα Προγράμματα Σπουδών και την εφαρμογή τους
- να γίνουν ικανοί να αξιοποιούν τα αξιολογικά ευρήματα για τη βελτίωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας και την κριτική ανάλυση των Προγραμμάτων Σπουδών

1.1. Εισαγωγή

Στη σημερινή **Κοινωνία της Μάθησης**

- **οι σύγχρονες προσεγγίσεις της μάθησης** σε συνδυασμό με
- την **αλλαγή των στόχων της εκπαίδευσης στον 21ο αιώνα** και
- τη δυναμική διεξόδυση και **αξιοποίηση των εκπαιδευτικών τεχνολογιών** στη μαθησιακή διαδικασία,

*σηματοδότησαν την απαρχή μιας νέας εποχής στο πεδίο της
Εκπαιδευτικής Αξιολόγησης*

1.2. Παραδοσιακή Διδακτική Προσέγγιση και το αντίστοιχο Αξιολογικό Μοντέλο

- Η διδασκαλία και η αξιολόγηση αποτελούν ξεχωριστές διαδικασίες.
- Ο εκπαιδευτικός αντιμετωπίζει τους εκπαιδευόμενους ως παθητικούς λήπτες της γνώσης.
- Ο κύριος στόχος της διδασκαλίας εστιάζεται στο γνωστικό τομέα της γνώσης.
- Η αξιολόγηση, εστιάζεται στην εξέταση βασικών γνώσεων, μέσω ασκήσεων, πρακτικής εξάσκησης και επανάληψης όσων έχουν διδαχθεί
- Η δόμηση της κριτικής σκέψης δεν καλλιεργείται σε υψηλό βαθμό.

1.3.Κοινωνία της Μάθησης και Δεξιότητες

Στην Κοινωνία της Μάθησης η εκπαίδευση αναλαμβάνει αναβαθμισμένο ρόλο και μετασχηματίζεται σε βασικό πυλώνα ανάπτυξης και εξέλιξης του κοινωνικού ιστού

• **Κυρίαρχος στόχος της εκπαίδευσης:**

η διδασκαλία χρήσιμων και απαραίτητων γνώσεων σε κάθε γνωστικό αντικείμενο, και η ανάπτυξη και η καλλιέργεια ισχυρών γνωστικών, μεταγνωστικών, κοινωνικών και επικοινωνιακών δεξιοτήτων, έτσι ώστε

κάθε εκπαιδευόμενος να γίνει ένας ανεξάρτητα σκεπτόμενος και ενεργός πολίτης του 21ου αιώνα που θα δημιουργεί, θα διαχειρίζεται και θα αξιολογεί τη γνώση

Δεξιότητες 21ου Αιώνα

- Καινοτομία και Δημιουργικότητα
- Κριτική σκέψη -Επίλυση προβλημάτων -Λήψη αποφάσεων
- Μετάγνωση (μαθαίνω πώς να μαθαίνω)
- Επικοινωνία
- Συνεργασία
- Πληροφοριακός Γραμματισμός
- Τεχνολογικός Γραμματισμός
- Πολιτότητα
- Καριέρα και Ζωή
- Προσωπική και Κοινωνική υπευθυνότητα (Binkleyetal. (2012)

1.4.Σύγχρονη Διδακτική Προσέγγιση & Δεξιότητες

Γνωστικές δεξιότητες:

- επίλυσης προβλημάτων, κριτικής σκέψης, διατύπωσης ερωτήσεων, εύρεσης πληροφοριών, κριτικής παρατήρησης, αποτελεσματικής χρήσης πληροφοριών, παρουσίασης δεδομένων, επικοινωνίας και προφορικής και γραπτής έκφρασης
- **Μεταγνωστικές δεξιότητες:**
δόμηση κριτικής σκέψης και διαδικασιών αναστοχασμού και αυτό-αξιολόγησης

- **Συναισθηματικές δεξιότητες:**

Απόκτηση κίνητρων, ανάπτυξη υπευθυνότητας, ενδιαφέροντος, θετικής στάσης όσον αφορά την εμπλοκή στην εκπαιδευτική διαδικασία της τάξης, συμμετοχή σε συζητήσεις και να συνδέουν το μάθημα με πρότερες γνώσεις και βιώματα.

- **Κοινωνικές δεξιότητες:**

Ανάπτυξη ικανοτήτων συζήτησης και διαλόγου, συνεργασίας και εργασίας σε ομάδες

1.5.Κοινωνία της Μάθησης, δεξιότητες και σύγχρονα περιβάλλοντα μάθησης

Οι δεξιότητες του 21ου αιώνα για να πραγματοποιηθούν απαιτούν σύγχρονα περιβάλλοντα μάθησης που θα εδράζονται σε καινοτόμες παιδαγωγικές προσεγγίσεις (π.χ. συνεργατική, διερευνητική μάθηση, επίλυση προβλημάτων) και θα προωθούν:

- τη συνοικοδόμηση της γνώσης των εκπαιδευομένων μέσω της γόνιμης συνεργασίας, της επικοινωνίας και της αλληλεπίδρασης με τους συνεκπαιδευομένους και τους εκπαιδευτικούς,
- την εκπόνηση σύνθετων (ατομικών-ομαδικών) αυθεντικών δραστηριοτήτων, που ωθούν τον εκπαιδευόμενο να διερευνά πραγματικά προβλήματα, να εγείρει ερωτήματα, να πειραματίζεται, να συλλέγει, να αναλύει και να αξιολογεί ποικίλα δεδομένα-πηγές, να διατυπώνει υποθέσεις, να σκέφτεται και να δρα με επιστημονικό τρόπο, κ.λπ.,
- την ανάπτυξη της κριτικής και δημιουργικής σκέψης και της καινοτομίας,
- την καλλιέργεια της μετάγνωσης (αναπτύσσοντας δεξιότητες αυτορρύθμισης, αυτοαναστοχασμού και αυτοαξιολόγησης),
- τη διαθεματική, τη διεπιστημονική και τη βιωματική προσέγγιση της γνώσης,
- την αξιοποίηση των ψηφιακών τεχνολογιών ως δυναμικού και διαδραστικού εργαλείου εμπλουτισμού της μαθησιακής διαδικασίας,

1.6. Κοινωνία της Μάθησης, δεξιότητες, σύγχρονα περιβάλλοντα μάθησης και αξιολόγηση

Τα σύγχρονα περιβάλλοντα μάθησης ταυτόχρονα σηματοδότησαν τον επαναπροσδιορισμό του σκοπού και των στόχων που υπηρετεί η αξιολόγηση των εκπαιδευομένων.

Διευρύνοντας το στενό πλαίσιο του ψυχομετρικού μοντέλου του προηγούμενου αιώνα, δηλαδή τη στείρα αποτίμηση της επίτευξης γνωσιακών στόχων, η αξιολόγηση των εκπαιδευομένων αναλαμβάνει αναβαθμισμένο παιδαγωγικό ρόλο:

- συνδέεται άρρηκτα με τη διδακτική διαδικασία και αποτελεί συνευθύνη όλων των συμμετεχόντων στη διαδικασία της μάθησης (εκπαιδευτικού και εκπαιδευομένων),
- αναγνωρίζεται ως ένα δυναμικό εργαλείο μάθησης, καθώς εμπλέκει ενεργά τους εκπαιδευομένους στην αξιολόγηση των προσπαθειών τους και της εξελικτικής τους πορείας (π.χ. *αυτοαξιολόγηση, ετεροαξιολόγηση*) και ως μηχανισμός συνεχούς επανατροφοδότησης και βελτιστοποίησης,
- αποσκοπεί στην αποτίμηση με ολιστικό και δομημένο τρόπο, τόσο των προϊόντων της μάθησης (μαθησιακά αποτελέσματα) όσο και της σύνθετης διαδικασίας μάθησης (πλέγμα αλληλεπιδράσεων που αναπτύσσεται) και των πολλαπλών και ποικίλων δεξιοτήτων που αναπτύσσουν οι εκπαιδευόμενοι.

Ο σύγχρονος προσανατολισμός της αξιολόγησης οδήγησε στην ανάπτυξη σύγχρονων τεχνικών αξιολόγησης (π.χ. εννοιολογικοί χάρτες, ρουμπρίκες αξιολόγησης, φάκελος εργασιών, κ.λπ.), ικανών να αποτιμήσουν με όσον το δυνατόν μεγαλύτερη πληρότητα και ακρίβεια τις δεξιότητες του 21ου αιώνα.

2.1. Εννοιολογική Αποσαφήνιση του Όρου «Εκπαιδευτική Αξιολόγηση»

- **Μια συστηματική διεργασία που αποσκοπεί:**

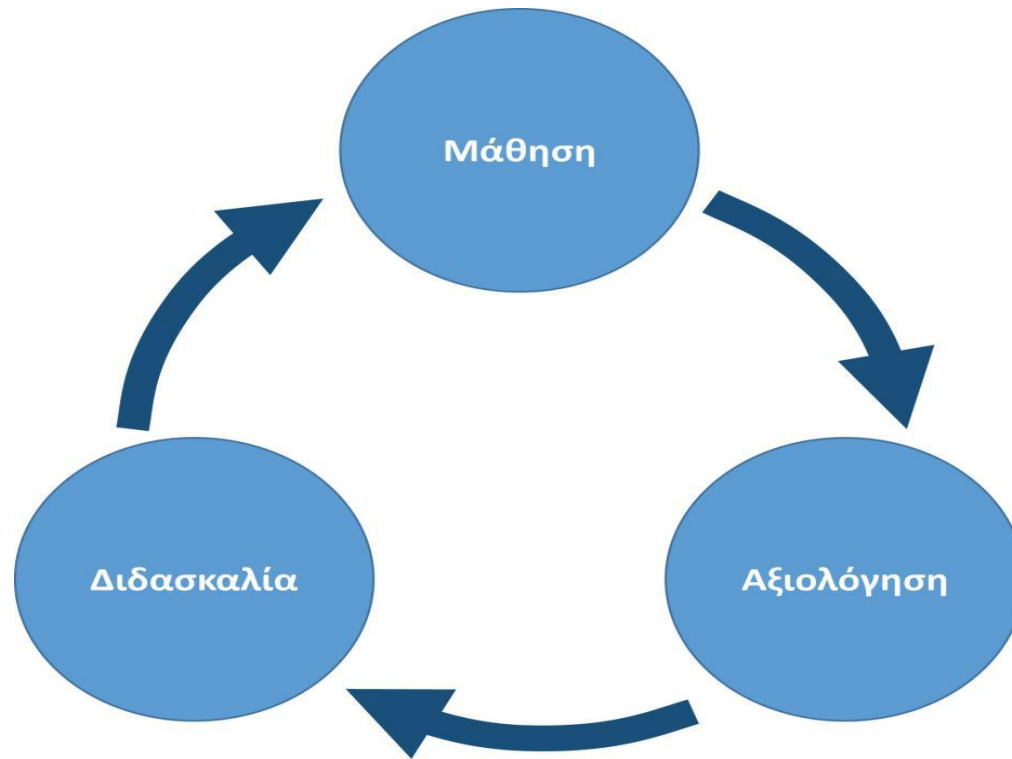
στην αποτίμηση και στη βελτίωση της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας όλων των συνδεδειγμένων κρίκων που αποτελούν την πεμπτούσια της εκπαίδευσης (*αξιολόγηση των εκπαιδευομένων, των εκπαιδευτικών, της διδακτικής διαδικασίας, των αναλυτικών προγραμμάτων, των εκπαιδευτικών προγραμμάτων, του εκπαιδευτικού συστήματος κλπ.*)

- Η ΕΑ είναι άμεσα συνυφασμένη με την **αξιολόγηση των εκπαιδευομένων** στην καθημερινή εκπαιδευτική πρακτική και προσδιορίζεται ως η **συστηματική και καλά οργανωμένη διαδικασία συλλογής και ανάλυσης δεδομένων** που αποσκοπεί στην αποτίμηση των γνώσεων και των δεξιοτήτων των εκπαιδευομένων, σε συνάρτηση πάντα με τους επιδιωκόμενους διδακτικούς στόχους

2.2. Η αξιολόγηση άρρηκτα συνδεδεμένη με τις διαδικασίες της μάθησης και της διδασκαλίας

Η αξιολόγηση διαχέει όλη τη διδακτική διαδικασία, ελέγχοντας την πορεία επίτευξης των επιδιωκόμενων στόχων και συσχετίζοντάς τους με τα απορρέοντα μαθησιακά αποτελέσματα

Δεν είναι βαθμολογία, μέτρηση, αποτίμηση, συμπλήρωμα διδασκαλίας ή διακοπή. Είναι πλήρως ενσωματωμένη στη διδασκαλία και εξυπηρετεί τη διδασκαλία και μάθηση.

2.3. Σύγχρονες Τάσεις στην Εκπαιδευτική Αξιολόγηση «αξιολόγηση για τη μάθηση» ή «η αξιολόγηση ως εργαλείο μάθησης»

2.4. Σύγχρονες Τάσεις στην Εκπ/κή Αξιολόγηση

- Η αξιολόγηση είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τις διαδικασίες της μάθησης και της διδασκαλίας.
- Θεωρείται ως ένα πολύτιμο και δυναμικό εκπαιδευτικό εργαλείο, τόσο για τους εκπαιδευτικούς όσο και για τους εκπαιδευομένους, καθώς διαχέει και εμπλουτίζει την ίδια τη μαθησιακή διαδικασία - η αξιολόγηση ως εργαλείο μάθησης.
- Εστιάζει στη διερεύνηση και στην αποτίμηση του «Τι γνωρίζουν», «Τι καταλαβαίνουν» και «Τι είναι ικανοί να κάνουν» οι εκπαιδευόμενοι (αξιολόγηση γνωστικών, μεταγνωστικών, κοινωνικών και επικοινωνιακών δεξιοτήτων).
- Εδράζεται στην αποτίμηση της επίδοσής τους με βάση σαφή διατυπωμένα κριτήρια, τα οποία πηγάζουν από τους γενικούς και ειδικούς στόχους της μαθησιακής διαδικασίας και τα οποία γνωστοποιούνται έγκαιρα στους εκπαιδευομένους.
- Στη διαδικασία της ενθαρρύνεται η ενεργητική συμμετοχή των εκπαιδευομένων (δεξιότητες αυτοαξιολόγησης, ετεροαξιολόγησης).
- Βασίζεται στην αποτίμηση τόσο των προϊόντων της μάθησης όσο και της ίδιας της σύνθετης διαδικασίας μάθησης.
- Λαμβάνονται υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των εκπαιδευομένων (π.χ. γνωστικό υπόβαθρο, στυλ μάθησης, κ.λπ.).
- Οι εκπαιδευόμενοι αξιολογούνται μέσα από σύνθετες αυθεντικές δραστηριότητες.
- Η διαδικασία της πραγματοποιείται με ποικίλες τεχνικές (συλλογή ποσοτικών και ποιοτικών δεδομένων), ανάλογα με τους στόχους και το περιεχόμενο της μαθησιακής διαδικασίας.
- Τα αποτελέσματά της γνωστοποιούνται στους εκπαιδευομένους και χρησιμοποιούνται προς όφελός τους (π.χ. ανατροφοδότηση, απόκτηση μεταγνωστικών δεξιοτήτων μέσα από τον έλεγχο και τη διαχείριση της μάθησής τους) - **μηχανισμός συνεχούς ανατροφοδότησης**

2.5. Η προστιθέμενη παιδαγωγική αξία της ΕΑ

Λειτουργεί ως:

- α) ένα δυναμικό εργαλείο μάθησης (assessment for learning), εμπλέκοντας ενεργά τους εκπαιδευομένους στην αξιολόγηση των προσπαθειών τους και
- β) ως μηχανισμός ανατροφοδότησης και βελτίωσης τόσο των εκπαιδευομένων (συνεχής παρακολούθηση της μαθησιακής τους πορείας, ανίχνευση των αδυναμιών-ελλείψεών τους μέσω της ανάπτυξης ισχυρών μεταγνωστικών δεξιοτήτων) όσο και του ίδιου του εκπαιδευτικού (π.χ. επαναπροσδιορισμός διδακτικών στόχων, επανασχεδιασμός κατάλληλων διδακτικών παρεμβάσεων για τη βελτίωση της διδακτικής διαδικασίας)

2.6. Οι συναφείς έννοιες της αξιολόγησης, αλληλένδετες όχι ταυτόσημες

- Η **Μέτρηση**: Η εφαρμογή μιας αξιολογικής διαδικασίας προϋποθέτει πάντα την ύπαρξή της που αποτελεί τη διαδικασία διαπίστωσης ενός ποιοτικού ή ποσοτικού εκπαιδευτικού χαρακτηριστικού ενός ατόμου ή μίας ομάδας ατόμων, η οποία πραγματοποιείται με βάση μια συγκεκριμένη μονάδα μέτρησης.

Όταν η μέτρηση δεν είναι έγκυρη, αξιόπιστη ή αντικειμενική, τότε η αξιολόγηση που πραγματοποιείται δεν είναι αποτελεσματική και δεν επιτελεί το σκοπό για τον οποίο έχει σχεδιαστεί.

- Η **Εκτίμηση**: ευρύτερη έννοια από τη μέτρηση. Συνδυάζει τα αποτελέσματα των μετρήσεων με πρόσθετες πληροφορίες (πχ. με δεδομένα που προκύπτουν από την παρατήρηση), προκειμένου να διαπιστωθεί το «επιθυμητό αποτέλεσμα».

2.7. Οι συναφείς έννοιες της αξιολόγησης, αλληλένδετες όχι ταυτόσημες

- **Η διόρθωση:** αποτελεί τη διαδικασία εντοπισμού των λανθασμένων και ανάδειξης των ορθών στοιχείων (π.χ. απαντήσεων) στις αξιολογικές δοκιμασίες που έλαβαν μέρος οι εκπαιδευόμενοι.
- **Η εξέταση:** αναφέρεται στην αξιολογική δοκιμασία (π.χ. τεστ, προφορική εξέταση) που αξιοποιεί ο εκπαιδευτικός για να διαπιστώσει και να ελέγξει την ύπαρξη ή το μέγεθος ενός προσδιορισμένου χαρακτηριστικού του εκπαιδευομένου.
- **Η βαθμολογία:** αποτελεί συνέχεια της διαδικασίας της μέτρησης και αφορά στην έκφραση του αποτελέσματος της μέτρησης με τη βοήθεια μιας κλίμακας (αριθμητικής ή περιγραφικής).

3.1. Εκπαιδευτικός Σχεδιασμός

Ο εκπαιδευτικός σχεδιασμός:

κομβικό σημείο αναφοράς στο πεδίο της σύγχρονης διδακτικής, αποτελεί μια **συστηματική διαδικασία**, μέσω της οποίας ένας εκπαιδευτικός ή ένας ειδικός στον εκπαιδευτικό σχεδιασμό καθορίζει:

- τις καταλληλότερες διδακτικές μεθόδους,
- τα καταλληλότερα διδακτικά μοντέλα,
- τις καταλληλότερες διδακτικές ενέργειες,
- το σχεδιασμό, την ανάπτυξη και την οργάνωση των καταλληλότερων εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων
- για συγκεκριμένους εκπαιδευομένους,
- εντός ενός συγκεκριμένου εκπαιδευτικού πλαισίου
- για την επίτευξη συγκεκριμένων εκπαιδευτικών στόχων

3.2. Εκπαιδευτικός Σχεδιασμός και εκπ/κό σενάριο

Το εκπαιδευτικό σενάριο: απόρροια του εκπ/κού σχεδιασμού.

Τα δομικά στοιχεία, αν και αποτελούν αυτόνομες οντότητες, είναι άμεσα αλληλοεξαρτώμενα και συνθέτουν τον πυρήνα του εκπαιδευτικού σεναρίου.

Η αξιολόγηση αποτελεί ένα από τα δομικά στοιχεία του σεναρίου, είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τα στάδια υλοποίησης του σεναρίου και λειτουργεί ως αναστοχαστική και ανατροφοδοτική διεργασία, τόσο για τον εκπαιδευόμενο, όσο και για τον ίδιο τον εκπαιδευτικό.

3.3. Εκπαιδευτικός Σχεδιασμός και Σύγχρονες Διδακτικές Προσεγγίσεις

Η Συνεργατική Μάθηση προάγει:

- τη συνοικοδόμηση της γνώσης μέσω της συνεργασίας και της κοινωνικής δικτύωσης,
- την ανάπτυξη σύνθετης σκέψης (εξωτερίκευση, διατύπωση, επιχειρηματολογία και διαπραγμάτευση νοημάτων),
- την εις βάθος επεξεργασία των πληροφοριών,
- το σχηματισμό ομάδων και την ενεργή συμμετοχή-συνεργασία των εκπαιδευομένων
- την επίτευξη ατομικών και ομαδικών στόχων,
- την εκπόνηση σύνθετων (ατομικών-ομαδικών) αυθεντικών δραστηριοτήτων,
- την ανάληψη διακριτών ρόλων, την επικοινωνία, την προσπέλαση και αξιοποίηση μαθησιακού υλικού, κ.λπ.

Στα συνεργατικά σενάρια μάθησης κυρίαρχο ρόλο διαδραματίζει ο τρόπος με τον οποίο θα σχεδιαστεί, θα υποστηριχτεί, θα καταγραφεί και θα αποτιμηθεί το πλέγμα των αλληλεπιδράσεων που αναπτύσσεται μεταξύ των εκπαιδευομένων, μεταξύ των εκπαιδευομένων και των εκπαιδευτικών και μεταξύ των εκπαιδευομένων και του υποστηρικτικού - μαθησιακού υλικού.

Το πλέγμα των αλληλεπιδράσεων αναγνωρίζεται ως θεμελιώδης μηχανισμός τόσο για την κατάκτηση και συνοικοδόμηση της γνώσης όσο και για την ανάπτυξη ανώτερων δεξιοτήτων του εκπαιδευομένου

3. 4. Εκπαιδευτικός Σχεδιασμός και Σύγχρονες Διδακτικές Προσεγγίσεις

Η Διερευνητική Μάθηση:

Μια από τις καταλληλότερες και αποδοτικότερες διδακτικές προσεγγίσεις για

- την ανάπτυξη και την καλλιέργεια επιστημονικών δεξιοτήτων (π.χ. συλλογή και ανάλυση πειραματικών δεδομένων, τη διαμόρφωση υποθέσεων, τον έλεγχο, την επιβεβαίωση υποθέσεων και θεωριών, κ.λπ.)
- ενισχύοντας παράλληλα τις δεξιότητες κριτικής και αναλυτικής σκέψης
- Η αξιολόγηση των εκπαιδευομένων, που εμπλέκονται σε πολλαπλές και σύνθετες διερευνητικές-πειραματικές δραστηριότητες, αποτελεί ένα ιδιαίτερα δύσκολο εγχείρημα, καθώς ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να λάβει υπόψη του και να αποτιμήσει μια πλειάδα δεδομένων-παραμέτρων.
- Η εφαρμογή συνδυασμού μοντέρνων τεχνικών αξιολόγησης (πχ. ο φάκελος εργασιών, οι ρουμπρίκες αξιολόγησης, η αξιολόγηση ομότιμων, κ.λπ) βοηθούν τον εκπαιδευτικό να αποτιμήσει με τη μεγαλύτερη δυνατή ακρίβεια και πληρότητα και με δομημένο τρόπο τις δεξιότητες που ανέπτυξαν οι μαθητές

4. Οι Εκπαιδευτικές Τεχνολογίες στην Υπηρεσία της Μάθησης και της Αξιολόγησης

«Ηλεκτρονική μάθηση ή τεχνολογικά υποστηριζόμενη μάθηση»: τη μάθηση στην οποία Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών-ΤΠΕ, κυρίως το Διαδίκτυο κι ο Παγκόσμιος Ιστός, χρησιμοποιούνται για να βοηθήσουν να δημιουργηθούν και να προωθηθούν διασυνδέσεις, σχέσεις και δράσεις μεταξύ εκπαιδευομένων, μεταξύ εκπαιδευομένων και εκπαιδευτών καθώς και μεταξύ εκπαιδευομένων και πόρων μαθησιακού υλικού και μαθησιακών εργαλείων .

Επίσης οι ψηφιακές τεχνολογίες υποστηρίζουν αποτελεσματικά τη δημιουργία, τη διάχυση, την αποθήκευση, τη διαχείριση και την αξιολόγηση της μάθησης πχ. λογισμικά προσομοίωσης, μοντελοποίησης, εννοιολογικής χαρτογράφησης, κοινωνικής δικτύωσης-συνεργασίας, σύγχρονης και ασύγχρονης επικοινωνίας, δημιουργίας και διαμοιρασμού (διαδραστικού και πολυμεσικού) μαθησιακού υλικού, ηλεκτρονικής αξιολόγησης κ.λπ.

5. 1. Σύγχρονες Κοινωνικοπολιτισμικές Θεωρίες Μάθησης και η Συμβολή τους στο μετασχηματισμό της εκπαίδευσης

Μια θεωρία μάθησης είναι ένα οργανωμένο σύνολο αρχών που επεξηγούν τον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι μαθαίνουν (νέες γνώσεις και δεξιότητες).

A. Κοινωνικός Εποικοδομητισμός (Social constructivism)

B. Θεωρία Εγκαθιδρυμένης Μάθησης (Situated Cognition Theory)

Γ. Θεωρία της Κατανεμημένης Μάθησης (Distributed Cognition Theory)

Δ. Θεωρία της Δραστηριότητας (Activity Theory)

Το βάρος πέφτει στον κοινωνικό καθορισμό της γνώσης. Οι γνώσεις είναι κοινωνικά καθορισμένες μέσα από κώδικες

Οι άνθρωποι μαθαίνουν αλληλοεπιδρώντας και παρατηρώντας τους άλλους

Οι άνθρωποι υπόκεινται στη διαλεκτική σχέση ανάμεσα στη φύση και στην ιστορία, ανάμεσα στις ιδιότητες του ως βιολογικού όντος και ως προϊόντος του ανθρώπινου πολιτισμού

5.2.1. Κοινωνικός Εποικοδομητισμός

- Σημασία αποδίδεται στην κοινωνική αλληλεπίδραση του ατόμου με το περιβάλλον του, που οδηγεί στην οικοδόμηση της γνώσης μέσα από εμπλοκή σε συνεργατικές δραστηριότητες για την επίτευξη ενός κοινού στόχου
- Όταν ένα άτομο συμμετέχει σε ένα κοινωνικό σύστημα, η κουλτούρα του συστήματος και τα εργαλεία που χρησιμοποιούνται για την επικοινωνία (κυρίως γλώσσα) διαμορφώνουν τη γνωστικότητα του και συνιστούν πηγή της μάθησης και της εξέλιξής του.
- Άρα, η γνώση αναδύεται, διαμοιράζεται και διαμεσολαβείται μέσα από ένα πλέγμα αλληλεπιδράσεων που αναπτύσσεται μεταξύ των εκπαιδευτικών, των εκπαιδευομένων και των διαμεσολαβούμενων εργαλείων
- Νοητικά εργαλεία: κοινωνικά γεγονότα και πολιτιστικά εργαλεία
- Μέσω της γλώσσας μεταβιβάζονται αναπαραστάσεις κοινωνικών δομών και σχέσεων και νοήματα κοινωνικά καθορισμένα
- Γνωστική ανάπτυξη του ατόμου είναι η μετατροπή των κοινωνικών σχέσεων σε νοητικές λειτουργίες που διαμορφώνεται με τις πράξεις του

5.2.2. Κοινωνικός Εποικοδομητισμός

- Η μάθηση προκύπτει ως αποτέλεσμα της κοινωνικής διάδρασης και συνεργασίας, με την εκμαίευση νέας γνώσης ή με τη βελτίωση των υπαρχόντων πρακτικών.
- Ο εκπαιδευόμενος μαθαίνει αναπροσαρμόζοντας τις νοητικές του δομές ανάλογα με την αλληλεπίδραση που έχει με το περιβάλλον του. Η γνώση δεν «μεταβιβάζεται» στο εκπαιδευόμενο, αλλά δημιουργείται από τον ίδιο, ο οποίος δρα και επικοινωνεί μέσα σε συγκεκριμένα κοινωνικά και πολιτισμικά πλαίσια.
- Νοητικές δομές: γνωστικές κατασκευές που προσδίδουν νόημα στον κόσμο
- Άρα, η νοητική ανάπτυξη είναι μια διαδικασία αδιάρρηκτα συνδεδεμένη με την ιστορικοκοινωνική διάσταση και το πολιτισμικό πλαίσιο μέσα στο οποίο συντελείται.
- Βασικός στόχος του εκπαιδευτή είναι να γίνουν οι εκπαιδευόμενοι αυτορρυθμιζόμενοι και ανεξάρτητοι κατασκευαστές της γνώσης τους
- Ο δάσκαλος είναι ενεργός διαμεσολαβητής των κοινωνικών και πολιτιστικών νοημάτων που διαπραγματεύεται με το μαθητή για να τα εσωτερικεύσει και να αναπτυχθεί.
- Ζώνη επικείμενης ανάπτυξης μαθητή

5.3. 1. Θεωρία Εγκαθιδρυμένης ή Εγκαταστημένης Μάθησης

- Η μάθηση είναι άρρηκτα συνδεδεμένη τόσο με τις μαθησιακές δραστηριότητες όσο και με το κοινωνικό και πολιτισμικό πλαίσιο μέσα στο οποίο αναπτύσσονται.
- Στην ουσία η μάθηση είναι εγκαθιδρυμένη στο περιβάλλον και προκύπτει ως αποτέλεσμα του συγκερασμού της δραστηριότητας, του περιβάλλοντος και του κοινωνικο-πολιτιστικού πλαισίου που το διέπει και της γενικότερης κουλτούρας, μέσα στην οποία συντελείται.
- Οι εκπαιδευόμενοι εμπλέκονται σε κοινότητες μάθησης. Αρχικά λειτουργούν «περιφερειακά», αλλά όσο γίνονται πιο ικανοί και έμπειροι, προχωρούν προς το κέντρο της κοινότητας.
- Η μάθηση, συνεπώς, γίνεται αντιληπτή ως ενεργός συμμετοχή στις δραστηριότητες αυτών των κοινοτήτων, ενώ
- η γνώση ενυπάρχει στις δράσεις των ατόμων και των ομάδων που συναποτελούν την κοινότητα.
- Η συμμετοχή σε κοινότητες δεν είναι μόνο η βάση για τη μάθηση, αλλά και ο ουσιαστικότερος παράγοντας για την παραγωγή νοήματος.

5.3.2. Θεωρία Εγκαθιδρυμένης ή Εγκαταστημένης Μάθησης

- Ο τρόπος σκέψης και μάθησης δεν είναι στο μυαλό ενός ατόμου αλλά βρίσκεται στα φυσικά και κοινωνικά πλαίσια
- Η νοηματοδότηση της γνώσης, η αξία της και η χρηστικότητα της επαναπροσδιορίζονται συνεχώς για το κάθε μέλος της κοινότητας μέσα ακριβώς από τις διαδικασίες της κοινωνικής διάδρασης
- Οι διεργασίες σκέψης δεν είναι ομοιόμορφες στα πρόσωπα και στις καταστάσεις με αποτέλεσμα διαφορετικοί άνθρωποι και διαφορετικές κοινωνικές ομάδες να χρησιμοποιούν διαφορετικές λογικές για να εδραιώνουν τη γνώση που είναι αληθινή
- **Εγκαθιδρυμένη Μάθηση πραγματοποιείται σε χώρους όπως εργαστήρια, κουζίνες, κήπους κλπ. δηλ. σε πραγματικές καταστάσεις, σε αυθεντικά πλαίσια** μέσα από πραγματικές εμπειρίες και με τη βοήθεια ενός δικτύου γνώσεων που έχει δημιουργηθεί στο περιβάλλον αυτό.

Τα παιδιά μέσα από δραστηριότητες δημιουργούν, επεξεργάζονται, διαμορφώνουν και αναδιαμορφώνουν τη γνώση και την κατανόησή τους

5.4. Θεωρία της Κατανεμημένης Μάθησης

Μελετά τη μάθηση από γνωστική, κοινωνική και οργανωτική προοπτική:

- Η βασική θέση της προσέγγισης αυτής είναι ότι η γνώση χαρακτηρίζεται τόσο από *κοινωνική κατανομή (μεταξύ του ατόμου και άλλων ατόμων)*, όσο και από *υλική κατανομή (μεταξύ του ατόμου και εργαλείων)*.
- *Η γνώση κατανοείται καλύτερα ως ένα κατανεμημένο φαινόμενο ανάμεσα σε υποκείμενα, κατασκευάσματα (artifacts: αντικείμενο κατασκευασμένο από τον άνθρωπο, προϊόν του τεχνικού πολιτισμού του), εσωτερικές και εξωτερικές αναπαραστάσεις, αναφορικά με μία κοινή γλώσσα από «αναπαραστασιακές καταστάσεις» (representational states) και «μέσα» (media).*
- **Θεωρεί το υποκείμενο μέρος ενός ευρύτερου λειτουργικού συστήματος που συμπεριλαμβάνει το κοινωνικό και υλικό του περιβάλλον.**
- Κατά συνέπεια, για να γίνει κατανοητή η νοητική δραστηριότητα του ατόμου απαιτείται να διευρύνουμε την εστίαση μας και να αναλύσουμε το πώς το εκτελούμενο νοητικό έργο από το άτομο υποβοηθείται τόσο από τους άλλους ανθρώπους όσο και από τα χρησιμοποιούμενα εργαλεία.

5.5. 1. Θεωρία της Δραστηριότητας

Βασική μονάδα ανάλυσης είναι η δραστηριότητα η οποία αποτελείται από:

- το υποκείμενο (ένα άτομο ή μια ομάδα από συνεργάτες),
- το αντικείμενο,
- το στόχο,
- τα εργαλεία,
- τις δράσεις και
- τις λειτουργίες που επηρεάζουν το αποτέλεσμα,
- τους κανόνες,
- την κοινωνία και
- τον καταμερισμό της εργασίας.

Η ανθρώπινη δράση διαμεσολαβείται από πολιτισμικά σύμβολα, λέξεις και εργαλεία, τα οποία επιδρούν στη δραστηριότητα του ατόμου και συνεπώς στις νοητικές του διεργασίες.

5.5.2. Θεωρία της Δραστηριότητας

- Η θεωρία της δραστηριότητας επισημαίνει τη σημασία του ρόλου των κοινωνικά σημασιοδοτημένων εργαλείων και συμβόλων καθώς η χρήση τους διαμορφώνει ανάλογα τον τρόπο σκέψης και δράσης των υποκειμένων
- Η ανθρώπινη δραστηριότητα λαμβάνει χώρα με τη διαμεσολάβηση εσωτερικών (νοητικές διαδικασίες π.χ. αιτιολόγηση, ανακάλυψη κ.τ.λ.) και εξωτερικών εργαλείων τα οποία ορίζουν και περιλαμβάνουν όργανα, σήματα, γλώσσες και τα οποία δημιουργούνται από τα άτομα για να ελέγξουν τη συμπεριφορά τους.
- Η μονάδα ανάλυσης είναι όλο το πλαίσιο στο οποίο δρα το υποκείμενο και κατ' επέκταση το πλαίσιο ενοποιείται ως ένα σύστημα δραστηριότητας.
- Το σημαντικό στοιχείο της θεωρίας της Δραστηριότητας είναι ότι εξασφαλίζει ένα δυναμικό κοινωνικοπολιτισμικό φακό, μέσω του οποίου μπορούμε να αναλύσουμε το φάσμα της αλληλεπίδρασης μεταξύ των μαθητών/τριών και των διαμεσολαβητών (νοητικών ή τεχνικών-υλικών) σε συνεργατικές μαθησιακές δραστηριότητες για την επίτευξη ενός έργου-στόχου.

6. 1. Μορφές Εκπαιδευτικής Αξιολόγησης

Οι μορφές της εκπαιδευτικής αξιολόγησης ταξινομούνται με ποικίλους τρόπους ανάλογα με :

τον εκπαιδευτικό ρόλο που επιτελούν,
το χρόνο διεξαγωγής τους,
τα μέσα που αξιοποιούν

Οι τρεις κύριες μορφές:

- α) τη διαγνωστική ή αρχική
- β) τη διαμορφωτική ή συνεχή
- γ) την αθροιστική ή τελική

Η εκπαιδευτική αξιολόγηση διακρίνεται επίσης σε **τυπική και άτυπη**:

Η τυπική ή επίσημη αποτελεί μια καλά οργανωμένη και σχεδιασμένη από τον εκπαιδευτικό και περιλαμβάνει αξιολογικές δοκιμασίες, όπως τα γραπτά τεστ ή τα τελικά διαγωνίσματα.

Η άτυπη ή ανεπίσημη είναι αυθόρμητη (μη συστηματική) και αξιοποιεί αξιολογικές δοκιμασίες, όπως η παρατήρηση και οι προφορικές ερωτήσεις

6.2. Μορφές Εκπαιδευτικής Αξιολόγησης

- Η **διαγνωστική αξιολόγηση** αποτελεί το φιλοσοφικό πυρήνα πάνω στον οποίο εδράζεται η αξιολόγηση της μάθησης στον 21ο αιώνα.
- Πραγματοποιείται πριν την έναρξη της εκπαιδευτικής διαδικασίας και αποσκοπεί στη **συλλογή** χρήσιμων πληροφοριών-δεδομένων που προσδιορίζουν:
το αρχικό επίπεδο γνώσεων, τις προγενέστερες αντιλήψεις-ιδέες, δυνατότητες, δεξιότητες των εκπαιδευομένων
σε ένα συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο, προκειμένου να προσαρμόσει τους μαθησιακούς στόχους στο επίπεδο των εκπαιδευομένων, στις ανάγκες τους και στις δυνατότητες τους.
- Περιλαμβάνει αξιολογικές δοκιμασίες (π.χ. προφορικές, γραπτές ερωτήσεις, παρατήρηση, κ.λπ.)
αξιοποιεί τις σύγχρονες τεχνικές αξιολόγησης των εκπαιδευομένων (π.χ. εννοιολογικός χάρτης, ρουμπρίκες αξιολόγησης, τεστ αυτοαξιολόγησης, φάκελος εργασιών, κ.λπ.)
μέσω των οποίων οριοθετείται το σημείο αφετηρίας κάθε εκπαιδευομένου στη διδακτική διαδικασία.

6.3. Μορφές Εκπαιδευτικής Αξιολόγησης

Η διαμορφωτική αξιολόγηση πραγματοποιείται σε όλη τη διάρκεια της μαθησιακής διαδικασίας και διαδραματίζει καταλυτικό ρόλο ως **μηχανισμός ανατροφοδότησης:**

- των εκπαιδευομένων (συνεχής παρακολούθηση της μαθησιακής τους πορείας, ανίχνευση των αδυναμιών-ελλείψεών τους μέσω της ανάπτυξης ισχυρών μεταγνωστικών δεξιοτήτων, όπως είναι η αυτορρύθμιση, και η αυτοαξιολόγηση) όσο και
- του ίδιου του εκπαιδευτικού (επανασχεδιασμός κατάλληλων διδακτικών παρεμβάσεων για τη βελτίωση της διδακτικής διαδικασίας και μεγιστοποίηση προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων).

6.4. Μορφές Εκπαιδευτικής Αξιολόγησης

- Η **αθροιστική αξιολόγηση** πραγματοποιείται μετά την ολοκλήρωση της διδακτικής διαδικασίας και παρέχει στον εκπαιδευτικό μια συνολική-τελική αποτίμηση των αποτελεσμάτων που έχει επιφέρει στους εκπαιδευομένους η εκπαιδευτική παρέμβαση.
- Εστιάζει στο τελικό-μετρήσιμο αποτέλεσμα της μάθησης *(αγνοώντας τη διαδικασία της μάθησης)*
- Χρησιμοποιείται κυρίως για την εξαγωγή τελικής βαθμολογίας.

